

Goran Svilanović, generalni sekretar Vijeća za regionalnu saradnju

Kraj godine bi mogao biti tužan za BiH

- Ulazak Hrvatske u EU je poruka za sve nas, da se proces pridruživanja nastavlja •
Rješenje presude Sejdić - Finci je tehničko rješenje

- **U januaru ste postali generalni sekretar Vijeća za regionalnu saradnju. Koji su bili vaši ciljevi i koliko ste toga do sada postigli?**

- Mislim da je Savjet za regionalnu saradnju prethodnih pet godina uradio ogromnu stvar. Naša aktivnost je imala fokus na bezbjednost i uspostavljanje povjerenja u regionu. Aktivnosti su bile usmjerene ka stabilizaciji mirovnog procesa i unapređenju regionalne saradnje u svim oblastima. Ono što je bio posao koji je mene dočekaao, jeste velika politička tema, a to je kako da postanemo organizacija koja uključuje sve iz regiona i omogućuje punu saradnju svih u regionu. U ovom trenutku je Savjet za regionalnu saradnju, ustvari, jedina takva organizacija koja uključuje sve na osnovu konsenzusa. Pronađen je model koji omogućuje puno učešće Kosova*, uz punu podršku i saglasnost Vlade Republike Srbije i to je ustvari najveći politički posao koji smo obavili u prethodnih nekoliko mjeseci. Od tada do danas radimo uz punu saradnju svih, bez ikakvih političkih trzavica.

Otvorena politička pitanja

Prije nekoliko sedmica dobili smo podršku Borda Saveta za regionalnu saradnju, kao i odluku ministara jugoistočne Evrope u Ohridu o usvajanju programa rada, koji smo im predložili za period 2014/2016. Taj program je drugačiji od onoga što je do sada radio Savjet. Programom smo definisali da će gotovo 70 posto naših aktivnosti biti primjena strategije jugoistočne Evrope 2020, koju smo sami pripremili. Ona je povezana sa onim što je strategija EU 2020, o svemu što treba postići do 2020. godine, ali je, ipak, specifična i malo drugačija. Ova strategija ima tri ključne oblasti i to je ono što u budućnosti možete očekivati od Saveza.

- **Koje su to oblasti i šta obuhvataju?**

- To su ekonomsko-socijalni razvoj, energija i infrastruktura, te obrazovanje. To su ključni elementi strategije jugoistočne Evrope 2020. i to je ono što će Savjet najviše raditi u narednih nekoliko godina. Čak smo dali i ime ovoj strategiji, da bude potpuno jasno šta mi radimo, da je to ustvari strategija zapošljavanja, ekonomskog rasta i evropskih integracija. Pored ovoga ćemo nastaviti i sa temama koje su vezane za funkcionisanje pravosudnog sistema i unutrašnjih poslova, jer je to veoma važno i dio je ove strategije. Neke aktivnosti, kao što su borba protiv korupcije, direktno su vezane za mogućnost daljeg ekonomskog razvoja.

**Ovim nazivom se ne prejudiciraju stavovi o statusu i u skladu je sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a 1244 i Odlukom Međunarodnog suda o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.*

Nastavićemo i sa saradnjom u oblasti sigurnosti, koju je do sada razvio Savjet za regionalnu saradnju, ali fokus sada nama neće više biti bezbjednost i mir, jer mislimo da smo sve to ostvarili. Postoji čitava lista drugih otvorenih pitanja, a to su politička pitanja. Sve to će biti rješavano od strane država i vlada u regionu, sigurno uz podršku EU, ali će naš fokus biti zaposlenost. Okupili smo ministre ekonomije iz regiona u Tirani u novembru prošle godine i oni su tada razgovarali upravo o tome kakva je stvarna situacija u zemljama pojedinačno i kakva je situacija u regionu. Definirali su neke ciljeve koje žele da postignu, a to je spisak od 11 ciljeva koji su regionalni, zajednički. Dogovorili su se i o listi od 70 nacionalnih ciljeva o tome, kojima će malo više da se bave nacionalne vlade, ali ono što je za nas važno, to je ovaj spisak od 11 regionalnih ciljeva koji su zajednički. Jedan od ciljeva je povećanje zaposlenosti u regionu. Trenutno nivo zaposlenosti u regionu iznosi 40 posto. Malo se razlikuje od zemlje do zemlje, ali, vjerujte, nije značajno. Naš je cilj da do 2020. godine dosegne 45 posto zaposlenih. To je značajan skok i ja bih bio sretan da taj cilj do 2020. ostvarimo, jer je to jedan od najvažnijih ciljeva i baš zato što sam uveren da je ključ za naše građane ponuditi im posao, cijelu smo strategiju nazvali strategija zapošljavanja i rasta. Imali smo rast u periodu 2000, 2001, 2002. godine, svaka od ovih zemalja je bilježila po tri, četiri, čak i pet posto rasta, ali to je bio rezultat privatizacije, pare su dolazile, cifre su izgledale dobro, ali kao posljedica privatizacije firme su, ustvari, zatvarane i ljudi su ostajali bez posla. Cifre su izgledale dobro, ali ste sve vrijeme imali ustvari tihi rast nezaposlenosti. I sada kada su investicije stale, odjednom ste suočeni sa tim da se ništa nije promijenilo, da te firme nisu počele da rade, ili slabo rade, a ljudi su ostali u velikom broju bez posla. Zato imamo takvu katastrofalnu situaciju da je BiH pomenuta kao najsiromašnija zemlja u Evropi, što je zapanjujući podatak, zato što ova zemlja ima resurse da ne bude uopšte na dnu te liste. To su cifre koje jako mnogo upozoravaju na to kako nas drugi vide, gdje smo mi i mislim da bi se trebali svi političari i svi oni koji se bave ekonomijom u regionu malo više pozabaviti time. Drugi cilj oko kojeg su razgovarali ministri ekonomije je društveni bruto proizvod. Zna li da je prosječan bruto proizvod u regionu svega 38 posto od onoga što je u prosjeku EU? To je zastrašujući podatak zbog toga što vi, kad tu cifru pogledate, shvatite da mi nismo uspješni jaz između regiona i EU smanjiti, nego se on stalno produbljuje. Dakle, sve investicije nisu donijele realno smanjenje razlike između nas i Evrope. Cilj koji je sada ovom strategijom postavljen je da do 2020. godine dođemo do 46 posto. Dakle, i 2020. mi nećemo biti ni na pola onoga što je prosjek EU zemalja. Jedan od ciljeva je i da se unaprijedi međusobna trgovina u regionu za 230 posto, da se poveća nivo investicija za 120 posto, da se poveća broj mladih visoko obrazovanih za 300.000 ukupno u regionu godišnje, sa šansom da se zaposle.

- **Vratimo se na program rada ministara jugoistočne Evrope...**

- Program je usvojen i sljedeći korak jeste ono što ja u ovom trenutku radim, a to je da ove elemente predstavim ministrima, premijerima, potpredsjednicima vlada za evropske integracije ovih zemalja i da im objasnim da će ova strategija biti jedan od ključnih elemenata za izvještaj o napretku koji Evropska komisija pravi svake godine. Da bi svaka zemlja dobila dobar izvještaj, morat će izaći sa svojim nacionalnim planom. Naprimjer, kako će BiH na tržište rada izbaciti novih 20 ili 30 hiljada visoko obrazovanih, kako će povećati taj broj, kako će u narednih desetak godina da povećava i kojim mjerama nivo zaposlenosti. Ono što mi, ustvari, pokušavamo da uradimo jeste da se ugledamo na EU, koja ima evropski semestar. Naime, ministri i premijeri u EU su dogovorili da svakih šest mjeseci sjednu za sto i razgovaraju o tome kakvo je ekonomsko stanje u svakoj pojedinoj zemlji, članici EU. I da vidite kako nekada budu bijesni, Boga mi, i premijeri velikih država kad Komisija izađe sa izvještajem i kaže kod vas je ovakav budžetski deficit, šta ste to uradili u ovih šest mjeseci, zašto svojim neradom ugrožavate stabilnost EU... Mi to pokušavamo sada, da okupimo zemlje

iz regiona, da se uspostavi takva praksa, da redovno sjedemo i vidimo ko je gdje, kakvo je stanje u kojoj zemlji i da pratimo da li se mijenjaju ti nacionalni planovi, gdje je tačno svaka zemlja. Ovo više neće biti posao ministara vanjskih poslova. To sada postaje posao potpredsjednika vlade za evropske integracije ili premijera koji bi trebao kroz cijelu vladu da napravi set aktivnosti šta će ko da uradi da bi dostigao ove ciljeve. Ovo što sada radimo trebalo bi da nas dovede u situaciju da ispunimo jedan od kriterija koji postaje ključni, iako se ne izgovara, a to je da neće biti više pridruživanja EU na način da vi danas postanete član, a da sutradan kažete: znate šta, nama su banke bankrotirale, pa ako biste nama dali kredit da pokrpimo rupe u budžetu. Poruka je da zemlja mora imati zdravu ekonomiju kako bi ušla u EU ili će njen proces biti usporen.

Niz važnih pitanja

• Dakle, smatrate da Hrvatska ima zdravu ekonomiju?

- Nisam u takvoj poziciji da sudim o tome. Mislim da čak i iskustvo Hrvatske u pregovorima upravo govori u prilog tome da EU ne želi više da na taj način prima članove. To je glavna poruka i to je ono s čime se susreće BiH i Srbija i svi drugi. I ekonomsko stanje je jedan od važnih elemenata koji se gleda, zato što i ti evropski političari, koji donose odluku, odgovaraju svojim građanima koji kažu da tako više neće ići. Ne zato što su oni protiv nas, ne zato što oni ne vide Balkan kao poželjan dio EU, nego zato što su i oni uplašeni za svoja radna mjesta i svoje ekonomsko stanje, i oni žele pridruživanje koje će donositi zemlje koje su u stanju da se ponašaju kao druge evropske zemlje na sve načine, pa i u oblasti ekonomije, a to je ono o čemu vi i ja sada razgovaramo.

• Kako će se ulazak Hrvatske u EU odraziti na ostale zemlje regiona?

- Mislim da je to velika promjena. Prvo, to je radosna vijest i poruka za sve nas, za svaku od zemalja regiona, da se proces pridruživanja nastavlja. To je najvažnija vijest i treba čestitati Hrvatskoj, jer je to, ipak, nešto na čemu su radile vlade više od deset godina. Bez obzira na svoju političku boju, prosto su išle u jednom pravcu i treba im čestitati, jer je to ohrabrenje za sve nas. Ali je tačno da ulazak Hrvatske u EU umnogome mijenja odnos u regionu. Konkretno, Hrvatska više nije članica CEFTA, trgovina u regionu sada nije po modelu kao između Srbije i BiH, nego postaje kao što je sada, naprimer, trgovina između BiH i Austrije. To je potpuno drugi odnos i za to se treba pripremiti, tu je čitav niz tehničkih stvari. Ono što je ključno je da se granica EU pomjera na granicu BiH, to je novost za BiH i Crnu Goru. Nije toliko novost za Srbiju, zato što Srbija već ima Mađarsku, Bugarsku i Rumuniju kao EU članice, tako da je u nekoj mjeri već navikla. Ali, ovo je jedno dobro iskustvo. Granični prelazi su jedna tehnička stvar - to je velika stvar za BiH. U Srbiji imate normalno funkcionisanje na sve načine, između Srbije i Mađarske, Bugarske i Rumunije, ali je potrebno neke mjere poduzeti i neke tehničke stvari donijeti, da se što manje osjeti ta promjena. To je pogotovo važno za BiH, jer to je dugačka granica i ljudi su navikli da putuju slobodno. Treba učiniti sve da oni to ne osjete kao lični teret, a biznisu treba također pomoći da prevaziđe probleme, kojih će vjerovatno biti u prvim mjesecima, pola godine, godinu.

• Koliko ekonomska kriza i politička situacija u BiH, pitanje Kosova*, problem oko imena Makedonije utiče na vaš rad i na saradnju zemalja?

Što se tiče Kosova* Savjet je po statusu neutralan i postignut je konsenzus o punom učešću svih, tako da za nas to više nije tema. Pratimo sa pažnjom dijalog Beograda i Prištine, koji

olakšava Catherine Ashton i njen tim. Mi ćemo se ponašati u skladu sa rezultatima tog dijaloga. Ostala bilateralna pitanja su šira, tu su na stolu. Ime Makedonije, funkcionalnost BiH su važna pitanja, ali ima čitav niz ostalih pitanja, ta lista ne može se svesti na dva ili tri. Komesar za pridruživanje Štefan Füle mnogo radi na tome, on je taj koji ima tu cijelu listu. To bilateralne stvari koje političari, najčešće dvije zemlje, moraju da dogovaraju. Ako Savjet u tom procesu može olakšati rješenje, mi ćemo to vrlo rado učiniti, ali smo oprezni, jer su to najčešće teške političke teme.

Velika očekivanja

• Kako komentarišete trenutnu političku situaciju u BiH?

Savjet za regionalnu saradnju je presretan da su Sarajevo i BiH naši domaćini. S druge strane, nismo u situaciji da komentarišemo političku situaciju ni u jednoj od zemalja. Ali, pošto tu živimo, dijelimo sve što i ovaj narod proživljava i dijelimo velika očekivanja da će o nekim ključnim temama biti postignut dogovor. Što se BiH tiče, to je primjena presude Sejdić - Finci. Traži se tehničko rješenje koje bi bilo jedan mali most koji bi povezao BiH sa evropskom perspektivom. To rješenje nije rješenje svih pitanja koja u BiH postoje, ni statusa Hrvata, Srba, Bošnjaka, ni svih drugih građana, nego samo tehničko rješenje koje će omogućiti da se ovaj proces, kad je u pitanju BiH, ne zaustavi. Nije još postignuto to rješenje i mi možemo samo sa pažnjom da pratimo i damo podršku onim političarima koji su u stanju da postignu dogovor. Inače, bez tog dogovora kraj ove godine može da bude dosta tužan za BiH, kada je u pitanju proces pridruživanja.